

Priloga 6

CRP V5-1709 (2018 /19) SLOVENSKO ZAMEJSTVO KOT VSEBINE KURIKULA OSNOVNIH ŠOL V SLOVENIJI DS 3.1 Vsebinska in kulturno-družbena analiza ciljev UN in vsebine učbenikov, pripadajočih izbranim učnim načrtom

V delovnih sklopih DS1 in DS2 (september 2018 – februar 2019) je raziskovalna skupina ZRS – INV preučila **obstoječo navzočnost zamejske tematike v učnih načrtih osnovnih in srednjih šol, njihovo uresničevanje / ekvivalenco z vsebinami v učbenikih in posledično z vodenimi intervjuji z učitelji njihovo dejansko izvajanje**. Metodologija zbiranja podatkov se opira na opisno metodo ciljnih vsebin iz UN ter vsebin iz učbenikov osnovnih šol s slovenskim in italijanskim jezikom ter dvojezičnih osnovnih šol izbranih predmetnih vsebin (slovenščina kot prvi in kot drugi jezik, zgodovina, geografija, umetnost - glasbena in likovna vzgoja, družba, etika in družba). Raziskovalci so na osnovi ciljev iz objavljenih veljavnih UN za osnovno šolo¹ v njim pripadajočih učbenikih iz kataloga MIZŠ Trubar² ugotavljali posredno izvajanje načrtovanih vsebin. Za projekt pomembne podatke tako iz UN kot iz učbenikov so uvrstili v tabelo projektnih / pričakovanih ciljev, to je smernic in določil Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja³, preoblikovanih za pedagoško uporabo. Te smo v postopkih združevanja podatkov razdelili v kognitivne in konativne, da bi jih približali ciljem UN. Konativne in kognitivne cilje smo nato poiskali v UN naštetih učnih predmetov in njihovo ekvivalenco v učbenikih. Tabeli sta dve, ena za osnovno in ena za srednjo šolo. Posledično bomo na osnovi ugotovitev (uresničitvev in vrzeli) lahko presodili o stopnji poznavanja zamejske tematike v našem izobraževalnem sistemu in pripravili predloge za dopolnitev in nadgradnjo UN.

Projektne / pričakovane cilje so naslednje:

Kognitivni cilji (KGC): Učenci/učenke

- KGC 1: spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci),
- KGC 2: spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu;
- KGC 3: spoznavajo izobraževalne in kulturne ustanove Slovencev v zamejstvu;
- KGC 4: znajo predstaviti zgodovinske danosti Slovencev v zamejstvu;
- KGC 5: znajo predstaviti družbene in politične razsežnosti Slovencev v zamejstvu;
- KGC 6: znajo predstaviti kulturne danosti in dosežke Slovencev v zamejstvu;
- KGC 7: Interdisciplinarno povezujejo informacije o Slovencih v zamejstvu: jezik, zgodovina, književnost, geografija, družba ...
- KGC 8: načrtujejo dejavnosti, raziskave za poglobljanje vedenja in poznavanja Slovencev v zamejstvu

¹http://www.mizs.gov.si/delovna_podrocja/direktorat_za_pedsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/ucni_nacrti/posodobljeni_ucni_nacrti_za_obvezne_pr_edmete/ (4.04.2018)

²http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_in_kakovost_izobrazevanja/sektor_za_razvoj_izobrazevanja/ucbeniki/ (4.4. 2018)

³ <http://www.skgz.org/sl/teze-zakona-o-odnosih-republike-slovenije-s-slovinci-zunaj-njenih-meja>.

Priloga 6

- KGC 9: načrtujejo srečanja z vidnimi predstavniki Slovencev v zamejstvu različnih področij (kultura, gospodarstvo, itd.);
- KGC 10: prepoznajo prednosti in pomanjkljivosti Slovencev v zamejstvu v državi prebivanja (v izobraževanju, kulturi, družbi);

KNC – Konativni cilji: Učenci / učenke

- KNC 1: poznajo posebnosti slovenskega jezika v zamejstvu, identiteto in kulturo
- KNC 2: spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih;
- KNC 3: analizirajo posledice mejnega vprašanja s sosednjima državama;
- KNC 4: poznajo skupni kulturni prostor kot koncept in dejanski obstoj;
- KNC 5: spremljajo povezovanje matične države Slovenije s Slovenci v zamejstvu.

Ob vsakem splošnem projektnem cilju smo vpisali tudi način / metodo obravnave posamezne ciljne vsebine, in sicer: 0: Ni vsebine, 1: Informacija, podatkovna vsebina, 2: Obravnava in interpretacija, 3: Dejavnosti (naloge, raziskave) za poglobljanje vedenj in znanj.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Slovenščina J1	<i>KGC 1: učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci), KGC 2: spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu</i>		UN vseh razredov: spoznavajo etično sestavljenost Slovenije, status slovenščine zunaj države (tudi v EU); izvedo o položaju slovenskih zamejcev in izseljencev ter status slovenščine v deželah, v katerih živijo.	6. razred: predstavitev manjšin v Sloveniji in geografsko opredelitev ozemlja, kjer živijo Slovenci zunaj Slovenije; 8. razred: zemljevid - Slovenci v izseljeništvu in po svetu; geografska opredelitev slovenskega zamejstva	Geografska in zgodovinska opredelitev Delovna naloga
	<i>KGC 4: učenci znajo predstaviti zgodovinske danosti Slovencev v zamejstvu</i>		Opis življenja ljudi v dani državi ali skupnosti	7. razred: Soška fronta, obmejna mesta danes	Doberdob Nova Gorica
	<i>KGC 6: učenci predstavijo kulturne,</i>		Kulturne razsežnosti zamejstva		Tega cilja UN za 7. razred učbeniki ne

Priloga 6

	<i>družbene in politične razsežnosti Slovencev v zamejstvu</i>				udejanjajo.
		KNC 1: učenci poznajo posebnosti slovenskega jezika v zamejstvu, identiteto in kulturo	Razvijanje zavesti o materinščini, o njenem položaju kot državni jezik, jezik EU; oblikovanje osebne, narodne, državljske identitete; učenci opazujejo svoje in tuje sporazumevanje v slovenščini v raznih okoliščinah; doživljajo, razčlenjujejo, vrednotijo in primerjajo književna besedila; spoznavajo izvor jezikov, jezikovne družine.	8. razred. Pomensko raziskovanje zdomec-izseljenec-begunec	Teh ciljev UN 5. in 6. razreda učbeniki ne udejanjajo. 7. razred: interpretacija dveh pesmi 8. razred: ni vsebine o zamejcih, ni del zamejskih avtorjev v domačem branju.

Sklepne ugotovitve

Ne UN, ne učbeniki ne vključujejo kognitivnih ciljev, kot so: KGC 3: spoznavajo izobraževalne in kulturne ustanove Slovencev v zamejstvu; KGC 5: znajo predstaviti družbene in politične razsežnosti Slovencev v zamejstvu; KGC 7: Interdisciplinarno povezujejo informacije o Slovencih v zamejstvu: jezik, zgodovina, književnost, geografija, družba; KGC 8: načrtujejo dejavnosti, raziskave za poglobljanje vedenja in poznavanja Slovencev v zamejstvu; KGC 9: načrtujejo srečanja z vidnimi predstavniki Slovencev v zamejstvu različnih področij (kultura, gospodarstvo, itd.); KGC 10: prepoznavajo prednosti in pomanjkljivosti Slovencev v zamejstvu v državi prebivanja (v izobraževanju, kulturi, družbi).

Prav tako so opuščeni (raziskovalni) konativni cilji, ki so jih raziskovalci kot vzgojno-izobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu opredelili kot pomembne na osnovi omenjenih izhodišč Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja.

Priloga 6

Predlogi za dopolnitve UN slovenščine kot J1

- Kognitivni cilji, kot so: učenci spoznavajo izobraževalne in kulturne ustanove Slovencev v zamejstvu (KGC3), v povezavi s kontakti, ki bi jih šole lahko organizirale v sklopu športnih in kulturnih prireditev (KGC8), bi lahko bili vključeni med UN zadnjih razredov osnovne šole. Na ta način bi motivacija, da mladi izvedo več, gotovo omogočila tudi obravnavo zahtevnejše snovi (KGC 5: znajo predstaviti družbene in politične razsežnosti Slovencev v zamejstvu).
- Prav tako bi bilo zaželeno interdisciplinarno povezovanje informacij o Slovencih v zamejstvu z zgodovinskimi in geografskimi vsebinami. KGC 9 in KGC 10 sta nedvomno cilja, primernejši za srednjo šolo, čeprav nekatera srečanja z vidnimi Slovenci v zamejstvu bi zbudila vedoželjnost tudi učencev osnove šole. Pogovori, na primer z Borisom Pahorjem na nekaterih šolah, so želi veliko navdušenja med mladimi.
- Celo konativni cilj (KNC 2: spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih) je predvsem za obmejna slovensko italijanska in madžarsko italijanska območja pomemben vzgojni cilj.
- Prav tako bi v sklopu KNC 4 (poznajo skupni kulturni prostor kot koncept in dejanski obstoj) vsaj vedenje o tem, kaj je skupni slovenski kulturni prostor v okvirnih obrisih, morali imeti.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Slovenščina J2 (šole z italijanskim jezikom)	<i>KGC 1: učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)</i>		.		Cilj se napoveduje le v UN 9. razreda. Novejši učbeniki nimajo več vsebin o zamejcih, ki so bile minimalno zastopane v starih (MK, 2006).
	<i>KGC 2: učenci spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih</i>		Vloga jezika (slovenščine kot J1 in J2, manjšinski jeziki, materni jeziki učencev. UN 8. in 9. razreda vključujejo tudi cilj <i>status slovenščine zunaj države (tudi v EU).</i>)	Učitelji uporabljajo učbenike za SLO J1, vendar si zastavijo nižje ravni ciljev.	Slovenščina v zamejstvu ni omenjena.

Priloga 6

Sklepne ugotovitve

Ob pregledu UN in učbenikov za slovenščino kot drugi jezik v osnovnih šolah z italijanskim jezikom je, da se ta predmet **ne posveča slovenščini v zamejstvu in je tudi ne omenja, razen v UN za 8. in 9. razred**. UN tega predmeta od 5. do 8. razreda ne vsebujejo kognitivnih ciljev, ki bi se posvetili zamejskim Slovencem. Ne UN, ne učbeniki ne vključujejo konativnih ciljev, ki so jih raziskovalci kot splošno izobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu predvidevali. V 9. razredu je en sam cilj temu namenjen, vendar le informativno.

Učbeniki za slovenski jezik kot J2, ki jih oblikuje Založba FF – Center za slovenski jezik, niso primerni za učenje / poučevanje slovenščine kot drugega jezika, saj predstavljajo slovenščino na začetni stopnji, didaktični pristop pa je predvsem primeren za poučevanje slovenščine kot tujega jezika. Učitelji uporabljajo učbenike za SLO J1, vendar si zastavijo nižje ravni ciljev.

Predlogi za dopolnitev UN slovenščine kot J2

- Poznavanje in razumevanje manjšinjskosti / narodnostnih etničnih skupnosti v drugih, mejnih prostorih omogoča sami manjšinski skupnosti boljše razumevanje lastnega statusa in bivanja. Nujno bi bilo vsaj v zadnjem razredu osnovne šole, kjer se sicer seznanijo o razširjenosti nekega jezika zunaj meja (verjetno poleg italijanščine zunaj matice, tudi slovenščine v zamejstvu in svetu), nameniti manjšinjskosti kot razširjenemu pojavi v svetu in Slovencem zunaj matične domovine nekaj prostora.
- Dolgoletno raziskovanje, oblikovanje specialne didaktike in usposabljanje učiteljev o slovenščini kot drugem jeziku bi moralo ponuditi tudi učbenike slovenščine kot J2, ki ne morejo biti enaki učbenikom slovenščine kot J1.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Geografija	<i>KGC 1: »spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)«;</i>		UN predvidena naslednja aktivnost oziroma »standard znanja«: »Razloži vzroke za dvojezični ozemlji v Sloveniji in pojasni pomen varovanja narodnih skupnosti in narodnih manjšin«.	9. razred: Splošen vtis, ki ga dajejo pregledani učbeniki, je, da je v njih »manjšinska« tematika relativno skromno zaobjeta, tako da ne dosežejo niti že tako omejenih zahtev UN oziroma le toliko, da	Obravnava v učbeniku.

Priloga 6

			<p>Stopnja vključenosti vsebine se giblje med 1 (informacija, podatki) in 2 (obravnava in interpretacija)</p>	<p>zadostijo njegovim minimalnim kriterijem.</p> <p>Učbeniki kljub temu navajajo slovensko zdomstvo. Na ta način se vsaj deloma upošteva KGC 2, ki je v UN povsem ignoriran, a je bil v preteklosti verjetno (vsaj glede Slovencev v zamejstvu) bolj upoštevan. Ocenjena stopnja vključenosti vsebin je nižja od tiste v UN, saj pri nekaterih učbenikih je 0 (ni vsebine) ali 1. Obravnavanje vsebin UN prepušča učiteljem, ki si morajo v ta namen priskrbeti dodatna gradiva in znanja.</p>	
	<p><i>KGC 2: »spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu«;</i></p>		<p>Ta cilj v UN ni zaobjet.</p>	<p>V okviru tega sklopa, ki ga sam UN ne predvideva, ga večina učbenikov zaobjema, je med obravnavanimi učbeniki zaznati večjo diferenciacijo.</p> <p>Stopnja vključenosti se med učbeniki razlikuje.</p>	<p>Obravnava v učbenikih.</p>

Priloga 6

				Pri nekaterih učbenikih znaša od 0 do 1 pri drugih pa dosega stopnjo 1.	
		<i>KNC 2: »spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih«;</i>	UN zajema vsebino cilja le na primeru ciljev/vsebin »Obpanonske pokrajine« v Sloveniji. Stopnja vključenosti se giblje med 1 in 2.	Cilj je udejanjen samo v enem učbeniku, ki obravnava tematiko v povezavi s temo »Obpanonske pokrajine« v Sloveniji.	Obravnava v učbeniku.
		<i>KNC 3: »analizirajo posledice mejnega vprašanja s sosednjimi državami«</i>	UN zajema vsebino cilja le na primeru ciljev/vsebin »Obsreozemske pokrajine« v Sloveniji v razmerju z Italijo in Hrvaško. Stopnja vključenosti se giblje med 1 in 2.	Učbeniki obravnavajo tematiko v povezavi s temo »Obsreozemske pokrajine« v Sloveniji v razmerju z Italijo in Hrvaško. Stopnja vključenosti znaša od 0 do 1 pri	Obravnava v učbenikih.

Sklepne ugotovitve

Analiza učnih načrtov in učbenikov za osnovne šole je pokazala, da se izmed 10 pričakovanih kognitivnih (KGC) in 5 pričakovanih konativnih (KNC) v praksi udejanjajo le naslednji štirje: KGC 1: »spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)«; KGC 2: »spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu«; KNC 2: »spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih«; KNC 3: »analizirajo posledice mejnega vprašanja s sosednjimi državami. K temu je pomembno dodati, da so slednji obravnavani samo v 9. razredu.

Pri poglobljeni obravnavi učbenikov smo ugotovili, da med vsemi obravnavanimi učbeniki še najbolj izčrpno izpolnjuje zahteve UN le najstarejši, Novakov učbenik, ki dosega skupno (kumulativno) oceno vključenosti 4 in edini presega potencialno kumulativno oceno stopnje vključenosti UN (ta znaša 3,5). Sledijo Senegačnikov učbenik iz leta 2012 ter elektronski učbenik Jeršin in drugi s skupno oceno 2,5, Herdov elektronski učbenik s skupno oceno 2 in prvi

Priloga 6

Senegačnikov učbenik (s sodelavci) iz leta 2010 s skupno oceno 1,5. Najslabše se je odrezal Račičev učbenik iz leta 2006, ki le v minimalni meri upošteva same zahteve UN na področju poznavanja Slovencev v zamejstvu in dosega skupno oceno zgolj 0,5, kar pomeni, da je pri tem učbeniku dosežena skupna stopnja vključenosti predvidenih vsebin na temo Slovencev v zamejstvu sedemkrat manjša od tiste, ki jo predvideva sam UN.

Predlogi za dopolnitev UN geografije

UN bi se morali bolj približati KGC2, ki ga zdaj ne vključujejo, je pa sestavni del razumevanja slovenske družbene pestrosti, a tudi čezmejne regionalne soodvisnosti, ki sta obe v marsičem povezani z njeno geografsko konfiguracijo. Seveda tu ne gre pričakovati kakšnih posebnih poglobitev, vendar bi bilo potrebno (tudi v luči ohranjanja in razvijanja skupnega slovenskega prostora ter bolj »evropskega« razumevanja lastnega in širšega splošnageografskega in družbenogeografskega položaja) že na ravni osnovne šole učence privajati k temu, da razumejo, da državni in družbeni sistemi niso nekaj trajnega, še posebej pa ne nekaj končnega in ekskluzivnega. Narodne in druge manjšine v in izven Slovenije so lahko torej odličen izgovor, da se učence nagovori k potrebi o razmišljanju o pomenu varovanja teh skupnosti v Sloveniji in sicer v Evropi, saj je to pomemben dejavnik odpravljanja potencialnih konfliktov, ohranjanja slovenske in evropske družbenokulturne pestrosti ter razvijanja medkulturne in čezmejne povezanosti. V tem kontekstu gre v UN konkretno aplicirati sicer dobro zastavljene KCG in KNC. Še največja šibka točka pri tem so učbeniki, ki so za izpolnjevanje teh zahtev povsem neprimerni oziroma te vsebine slabo, neprimerno in nezadostno obravnavajo. Menimo nadalje, da bi bilo treba na tem področju učni kader tudi primerno in periodično usposobiti.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Zgodovina	<i>KCG 1: spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)</i>		9. razred - Opišejo ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji.	Predstavitev tematike priseljevanja v Slovenijo.	Geografska in zgodovinska opredelitev. Obravnava v učbenikih.
	<i>KCG 2: spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu (SloZ) in po svetu</i>		7. razred - Opišejo glavne značilnosti slovenskih (zgodovinskih) dežel 8. razred - Opišejo pomen delovanja	7. razred.- predstavitev slovenskih zgodovinskih dežel. 8. razred – predstavitev tematik povezanih s slovenskimi	Geografska in zgodovinska opredelitev. Obravnava v učbenikih.

Priloga 6

			<p>slovenskih protestantov, utemeljitev prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev;pojasnijo zahteve programa Zedinjena Slovenija</p> <p>9. razred analizirajo mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni in predvidijo posledice/ opišejo gospodarski in kulturni razvoj Slovencev med obema svetovnima vojnama; pojasnijo dogajanje na Slovenskem v času druge svetovne vojne; opišejo življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji</p>	<p>zgodovinskimi deželami: Organiziranje čitalnic in taborov; poudarek na Koroško in Slovenci v Italiji.</p> <p>9. razred – predstavitev tematika povezanih s selitvijo Slovencev, problematika spremembe meja po 1918 in 1945</p>	<p>Skromno zaobjeta problematika Slovencev v sosednjih državah, ozke problematike zunaj konteksta; poseben položaj imajo Slovenci v Avstriji in Italiji, Slovenci v Porabju se le omenjajo, o Slovincih na Hrvaškem ni nobenih informacij. Ocenjena stopnja vključenosti je v vseh obravnavanih nižja od tiste, ki je ugotovljena v UN (1 do 2).</p>
	KCG 3: spoznavajo izobraževalne in kulturne ustanove SloZ		<p>8. razred - utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih interesov</p>	<p>8. razred - Ustanovitev Družbe sv. Mohorja v Celovcu.</p>	<p>Obravnava v učbenikih. Problematika ni predstavljena relevantno. Učitelji morajo pogosto sami poskrbeti za dodatna znanja. Stopnja vključenosti znaša od 0 do 1.</p>

Priloga 6

Sklepne ugotovitve:

Pri pouku zgodovine v osnovnih šolah se tematiki Slovencev v sosednjih deželah daje relativno malo poudarka. Lahko pa trdimo, da je vsebinam, povezanim s Slovenci v Avstriji in Italiji, namenjeno več prostora v učbenikih, kot Slovencem v Porabju. Slovenci na Hrvaškem kot avtohtona skupnost imajo najmanj prostora v učbenikih.

Ne UN, ne učbeniki ne vključujejo kognitivnih ciljev, ki so jih raziskovalci kot splošno izobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu opredelili kot pomembne na osnovi omenjenih izhodišč Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja. In sicer kognitivni cilji, ki niso vključeni so: KGC 4: znajo predstaviti zgodovinske danosti SloZ; KGC 5: znajo predstaviti družbene in politične razsežnosti SloZ; KGC 6: znajo predstaviti kulturne danosti in dosežke SloZ; KGC 7: Interdisciplinarno povezujejo informacije o SloZ: zgodovina, književnost, družba; KGC 8: načrtujejo dejavnosti, raziskave za poglobljanje vedenja in poznavanja SloZ.

Ne UN, ne učbeniki ne vključujejo konativnih ciljev, ki so jih raziskovalci kot vzgojnoizobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu opredelili kot pomembne na osnovi omenjenih izhodišč Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja, in sicer: KNC 2: spoznavajo specifičnih vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih; KNC 4: poznajo skupni kulturni prostor kot koncept in dejanski obstoj; KNC 5: spremljajo povezovanje matične države Slovenije s SloZ.

Pomembno se zdi poudariti, da so podatki v učbenikih pogosto zelo skopi, da primanjkuje materiala o tu poudarjeni tematiki, ter da vse štiri slovenske skupnosti v sosednjih državah niso enako obravnavani.

Pomembno se zdi poudariti, da so podatki v učbenikih pogosto zelo skopi, da primanjkuje materiala o tu poudarjeni tematiki, ter da vse štiri slovenske skupnosti v sosednjih državah niso enako obravnavani. Splošni sklep po pregledanem in analiziranem gradivu je, da predmet Zgodovina ponuja široke možnosti, kjer bi se lahko problematika Slovencev v sosednjih državah vključila v pouk, no to ni storjeno ne v UN ne v učbenikih. Če bi tematika slovenstva v sosednjih državah bila nekoliko širše zastavljena bi bilo možno pridobiti vpogled v zgodovino kot tudi o trenutno situacijo na celotnem slovenskem kulturnem prostoru (KNC2, KNC 4, KNC5). Obenem, bi bila možna tudi analiza in primerjanje položaja med Slovenci v Italiji, Avstriji na Madžarskem in Hrvaškem.

O tej tematiki je potrebno senzibilizirati učitelje, saj prek strokovnih ekskurzij kot tudi možnosti dodatnega usposavljanja bi bilo možno vplivati tudi na samo posodobljene informacij, ki bi jih učitelji posredovali učencem.

Predlogi za dopolnitev UN zgodovine

- Organizacija srečanja s sovrstniki iz zamejstva (ekskurzija- enodnevna/dvodnevna).
- Posvetiti posebno učno enoto o zgodovini in položaju Slovencev v sosednjih državah v 9. razredu osnovne šole (kot kronološki pregled) s čem bi otroci dosegli višje kognitivne veščine (primerjaj Bloomovo taksonomijo: analizirati, kreirati itn.), kar včasih primanjkuje v pouku zgodovine.
- Organizacija srečanja z učenci (sovrstniki) iz zamejstva, ki obiskujejo slovenske šole (oz. slovenščino kot izbirni predmet) .

Priloga 6

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Domovinska in državljanska kultura in etika		KNC 2: Učenci spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih.	UN za 7. in 8. razred: vodenje razprave o sobivanju različnih ljudi in družbenih skupin / izseljencev.	V učbeniku za 7. razred: informacija o slovenskih narodnih manjšinah v Italiji, Avstriji, na Madžarskem, vključevanje slovenske države v ohranitev jezika in kulture (v šoli, društvih, izdajanje knjig in časopisov v slovenščini, gledališke igre itd.) Omemba pripadnikov/izseljencev slovenskega naroda v ZDA, Kanadi, Argentini in Avstraliji.	
		KNC 4: Učenci poznajo skupni kulturni prostor kot koncept in dejanski obstoj.	UN za 7. in 8. razred: razumevanje razmerij med pojmi domovine, države, državljanstva in narodne pripadnosti.	V učbeniku za 7. razred je podana informacija o tem, kaj sta narodnost in državljanstvo.	

Sklepne ugotovitve

Priloga 6

Pregled UN in učbenikov za predmet Domovinska in državljanska kultura in etika v osnovnih šolah je pokazal, da vanje niso vključeni kognitivni cilji, ki so jih raziskovalci predvideli kot splošno izobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu. Medtem, ko sta izmed konativnih ciljev prisotna dva in sicer: (1) *učenci spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih* (KNC 2) ter (2) *učenci poznajo skupni kulturni prostor kot koncept in dejanski obstoj* (KNC 4). Skratka glede na vsebinsko področje, ki naj bi ga predmet pokrival je presenetljivo malo vsebin namenjenih obravnavi zamejskih Slovencev.

Predlogi za dopolnitev UN Domovinske in državljanske kulture in etike

- Z namenom nadgraditi znanje osnovnošolcev in s tem tudi dosego večjega števila kognitivnih (KGC 1-10) in konativnih (KNC 1, KNC 3 in KNC 5) ciljev, bi bilo potrebno vzpostaviti medpredmetno povezovanje, kjer bi se iz različnih vidikov obravnavalo zamejske teme. Takšen sinergijski učinek bi se lahko dosegel na primer s kombinacijo kulturnega dne in ekskurzije, ki bi bila namenjena obravnavi izključno zamejskim tematikam.
- Kognitivne (KGC 1-10) in konativne cilje (KNC 1, KNC 3 in KNC 5) bi se lahko doseglo z medsebojnim povezovanjem osnovnih šol v Sloveniji in zamejstvu. Na osnovi empirične raziskave se je namreč pokazalo, da tega sodelovanja skoraj ni, če pa že je pa usmerjeno v specifične aktivnosti, kot so na primer, šport, glasba in ples.
- Omenjena predloga bi omogočila doseganje tudi zahtevnejših konativnih (KNC 3) in kognitivnih (KGC 5) ciljev.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Družba	KGC 1: Učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)		UN za 4. in 5. razred: razvijanje zavesti o narodni identiteti in državni pripadnosti.	V učbeniku za 5. razred je podana informacija o tem, da v Sloveniji živimo skupaj Slovenci, Italijani, Madžari, Romi, Srbi, Hrvati, Albanci in drugi. Omenjeno je tudi to, da veliko Slovencev živi v sosednjih in bolj oddaljenih državah.	
	KGC 2: Učenci		UN za 4. in 5. razred:	Učbenik za 5. razred za	

Priloga 6

	spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu		razvijanje stališč in vrednot v okviru okoljske, državljske in domovinske vzgoje ter vzgoje za demokracijo in človekove pravice.	obravnava zamejske Slovence (avstrijska Koroška in Štajerska skupnost, Slovenci v Italiji in v Porabju). Zgodovina zamejcev in njihov trenutni položaj ter pravice v vseh treh omenjenih državah. V tem kontekstu je pojasnjen je tudi pojem izseljenec, predstavljen zemljevid sveta, na katerem je označeno število in v katerih državah živijo slovenski izseljenci.	
--	--	--	--	---	--

Sklepne ugotovitve

Ob pregledu UN in učbenikov za predmet Družba v osnovnih šolah je razvidno, da se ta predmet ne posveča zamejstvu v takšni meri, kot bi se lahko glede na vsebinsko področje, ki ga pokriva. UN tega predmeta za 4. in 5. razred vsebuje (zgolj) en kognitivni cilj, ki je usmerjen neposredno na zamejske Slovence in sicer, da *učenci spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu* (KGC 2). Vključuje pa tudi kognitivni cilj, ki je posredno povezan z zamejskimi Slovenci in sicer, da *učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)* (KGC 1). Poleg tega UN in učbeniki ne vključujejo konativnih ciljev, ki so jih raziskovalci kot splošno izobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu predvidevali. Sklenemo lahko z ugotovitvijo, da v sklopu predmeta Družba učenci dobijo informacijo o tem, da v Sloveniji sobivajo različni narodi in spoznajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu.

Predlogi za dopolnitev UN Družbe

Priloga 6

- Trenutno učenci pri predmetu spoznajo (zgolj) osnovna dejstva o tem kje v sosednjih državah in po svetu še živijo Slovenci, kar bi se lahko na zanimiv način nadgradilo na primer z obiskom zamejske šole, ali predstavnika slovenske manjšine iz katere izmed sosednjih države, ki bi jim podrobneje predstavil zamejsko življenje tako na mikro, kot na makro ravni. S tem bi dosegli večino kognitivnih (KGC 3, 5, 6, 7, 8, 9 in 10) in konativnih (KNC 1-5).
- Poleg tega bi se predmet moral interdisciplinarno povezovati s predmeti kot so Domovinska in državljanska kultura in etika, Zgodovina, Geografija in Slovenščina. S tem bi dosegli manjkajoče KGC in KNC. Predvsem zahtevnejše cilje, kot so na primer KGC 7 in 10 ter KNC 1 in 3.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Glasbena umetnost					

Sklepne ugotovitve: UN in učbeniki za predmet Glasbena umetnost v osnovni šoli ne vključujejo nobenega izmed kognitivnih in konativnih ciljev, ki so jih raziskovalci kot splošno izobraževalno vsebino za spoznavanje in ozaveščanje o Slovencih v zamejstvu opredelili kot pomembne.

DVOJEZIČNO ŠOLSTVO – OSNOVNA ŠOLA

Uvod

INTERPRETACIJA PODATKOV ZA OŠ pri predmetih zgodovina, geografija, družba, državljanska vzgoja in etika. Analizirano je bilo tudi nekatero dodatno gradivo (npr. učbenik z dodatnimi vsebinami za poučevanje madžarske zgodovine v 7., 8. in 9. razredu dvojezične osnovne šole).

Pregledani so bili vsi učni načrti (UN) in potrjeni najnovejši učbeniki. Splošna ugotovitev je, da UN pri vseh predmetih le redko vsebujejo cilje, ki bi bili neposredno povezani s Slovenci v zamejstvu. Opredeljeni cilji so precej splošni in brez potrebe izpuščajo besedne zveze Slovenci v zamejstvu, narodne manjšine, npr. Slovenci v Italiji/primorski Slovenci, koroški Slovenci, itd. Nekateri učbeniki medtem vsebino Slovencev v zamejstvu naslavljajo, predvsem kot

Priloga 6

podajanje informacije, manj je pripravljenega za interpretacijo. Manjkajo pripomočki, ki bi problematiko obravnavali. Ob tem velja opozoriti, da nismo analizirali delovnih zvezkov, ki vsebujejo verjetno več vsebin povezanih z interpretacijo in dejavnostmi. Vendar je uporaba delovnih zvezkov prepuščena odločitvi učitelja in staršev ali bodo njihovi otroci potrebovali pripomoček.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Družba	KGC 1: Učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)		UN za 5. razred: Opredelitev predmeta: spoznavajo manjšinsko narodno skupnost, spoznavajo dejstva, ki oblikujejo narodno istovetnost, pozitiven odnos do naravne in kulturne dediščine.	V 5. razredu učbenik uvaja učence v seznanitev z narodno pestrostjo območje, kjer živijo, omeni druge narodne skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji.	Obravnava v učbeniku, informacija.
	KGC 2: Učenci spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu		poznajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu, o slovenskih izseljencih in zdomcih	Učenci se seznanijo z informacijo, da Slovenci živijo tudi v sosednjih državah.	Obravnava v učbeniku.
		<i>KNC 2: »spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih«;</i>	ljudje v skupnosti so različni, manjšinske narodne skupnosti, različna kultura, definicija predsodka...	Izpostavi se strpnost, različnost kultur in njihovo sobivanje.	

Sklepne ugotovitve

Splošna ugotovitev ob pregledu UN in učbenikov za družbo na dvojezični OŠ je, da UN poizkuša učencem približati narodno pestrost območja, saj navsezadnje gre za dvojezično območje, izpostavi različnost kultur in naslovi iz tega nastajajoče predsodke. Vsebine, ki jih obravnava so: *ljudje v skupnosti so različni*,

Priloga 6

spoznavajo manjšinsko narodno skupnost, spoznavajo stvari, ki oblikujejo narodno istovetnost, pozitiven odnos do naravne in kulturne dediščine, poznajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu, o slovenskih izseljencih in zdomcih. Na osnovi zapsanega v UN učbenik sledi s KGC 1, saj so učenci seznanjeni, da »živi tudi veliko Slovencev v sosednjih in bolj oddaljenih državah«, vendar brez zemljevida. Pri obravnavi Ravnine obpanonskega sveta so učenci informirani, da v okolici Lendave živijo Madžari, v Porabju na Madžarskem pa Slovenci.

Predlogi za dopolnitev UN Družbe v DOŠ:

- Glede na starost otrok in njihovo sposobnost in dojemljivost za omenjeno tematiko, predlagamo ciljni pristop k podajanju snovi. V mislih imamo dopolnitev UN in učbenika in/ter delovnega zvezka z dvojezičnim zemljevidom slovenskega zamejstva ter sodelovanje z eno od šol na slovenskem narodnem ozemlju izven Republike Slovenije. Ker gre za učence na dvojezični šoli na narodno mešanem ozemlju bi bila ta popestritev dobrodošla in glede na regijo in šolo, samoumevna.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje razred, učbenikov	cilja: vsebina	Način / metoda obravnave
Zgodovina na dvojezični OŠ			Splošni cilji: spodbujanje zanimanja za preteklost slovenskega in madžarskega naroda in prostora ter celotne človeške družbe.			
	KGC 1: Učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)		9. razred – Učenci opišejo nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski, pojasnijo vzroke in potek nastanka kraljevine Jugoslavije, analizirajo mirovne pogodbe po	Nastanek Kraljevine SHS, razmere po prvi svetovni vojni		Obravnava v učbeniku, informacija.

Priloga 6

			prvi svetovni vojni in predvidijo posledice.		
	KGC 2: Učenci spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu		<p>7. razred – Oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope</p> <p>Prve slovanske državne tvorbe v Vzhodnih Alpah in Panoniji, opišejo glavne značilnosti razvoja Karantanije; analizirajo pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah; razložijo položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva</p> <p>V 9. razredu učenci dobijo kratko informacijo o Slovencih v treh sosednjih državah.</p>	<p>7. razred – Naši predniki v srednjem veku: temeljne konstitutivne elementa zgodovine slovenskega naroda, kot so opredeljeni v širši in splošni javnosti. Ti elementi se neposredno vežejo na slovensko narodno skupnost na Koroškem (knežji kamen, ustoličevanje, Gospa Sveta, Krnski grad, itd.).</p> <p>Pod naslovom <i>Narodne manjšine in izseljenstvo</i> predstavljena problematika in informacije o Slovencih v vseh treh sosednjih državah, ne pa na</p>	Obravnava v učbeniku.

Priloga 6

				Hrvaškem. Na kratko so predstavljene tudi narodne manjšine in nekatere etnične skupnosti v RS.	
		<i>KNC 2: »spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih«;</i>	7. razred: Pomen pozitivnih kulturnih vplivov znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi	Izpostavi se strpnost, različnost kultur in različnih narodov ter njihovo sobivanje.	
		<i>KNC 3: analizirajo posledice mejnega vprašanja s sosednjima državama;</i>	9. razred: Učenci se seznanijo s posledicami konca prve svetovne vojne in mejnim vprašanjem.		

Sklepne ugotovitve

Splošna ugotovitev ob pregledu UN in učbenikov za zgodovino na dvojezični OŠ je, da je malo ciljev in vsebin, ki bi korelirale s cilji projekta. Ponavljajo se učni cilji kot *pomen pozitivnih kulturnih vplivov v okviru slovenskega in madžarskega naroda in s sosednjimi narodi*, ki pa neposredno ne naslavlja tematike SLOZ. Zaradi specifičnosti dvojezične šole je poudarek na spoštovanju različnih kultur ter na *pomenu spodbujanja strpnosti do različnih kultur in medkulturnega sodelovanja*; kjer je mogoče se vključujejo še poznavanje in primerjave z Madžarsko. V 7. razredu dvojezične OŠ se seznanijo s temo: Naši predniki v srednjem veku (naselitev alpskih Slovanov, Karantanija in tudi nastajanje slovenskih zgodovinskih dežel). Seznanijo se tudi z nekaterimi mitološko-zgodovinskimi osnovami slovenske države, ki v našem primeru posegajo na naselitveno področje Slovencev v Avstriji (knežji kamen, ureditev karantanske družbe, sedež Karantanske države, itd). Z razlago teh postulatov učitelj neobhodno posega v t.i. današnje zamejstvo. Zaznali smo tudi manjše netočnosti pri podajanju

Priloga 6

dejstev. V 8. razredu se učenci med drugim seznanijo z zahtevami programa Zedinjena Slovenija ter spoznajo delovanje Matije M. Ziljskega. Drugih vsebin in ciljev, ki bi ustrezali pregledu ciljev tega projekta, ni.

Zaradi kronološkega obravnavanja vsebine, je bilo pričakovano, da bo v UN in dvojezičnem učbeniku za 9. razred več vsebin, ki se vežejo na cilje projekta.

Še posebej, ker pojem slovensko zamejstvo definiramo šele po končani prvi svetovni vojni in sklenjenih mirovni pogodbah. *Učenci opišejo nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski, pojasnijo vzroke in potek nastanka kraljevine Jugoslavije, analizirajo mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni in predvidijo posledice.* Učenci se seznanijo s problematiko slovenskih meja po prvi svetovni vojni (zahodne in severne), ter v zelo omejenem obsegu s porabskimi Slovenci. Omenjeni in potrjeni učbenik na koncu teh poglavij zastavi eno in edino vprašanje, ki sprašuje učence po položaju Slovencev izven matične domovine – na Koroškem, v Julijski krajini in Porabju, med svetovnjima vojnama. V nadaljevanje je pod geslom *Tujega nočemo – svojega ne damo* na kratko predstavljena problematika zahodne meje in Avstrijska državna pogodba. Skoraj na koncu je pod naslovom *Narodne manjšine in izseljenstvo* predstavljena problematika in informacije o Slovencih v vseh treh sosednjih državah, ne pa na Hrvaškem. Na kratko so predstavljene tudi narodne manjšine in nekatere etnične skupnosti v RS. V učbeniku so opazne tudi nekatere netočnosti (npr. pri predstavitvi manjšinskih političnih krovnih organizacijah). Vsebin po letu 1991 glede SloZ, učbenik ne vsebuje.

Naša ocena je, da je glede na cilje UN, vsebina, ki se dotika Slovencev v zamejstvu, prepuščena intuiciji, znanju in zainteresiranosti učitelja, kaj, kako in na kakšen način bo predstavil vsebine, ki so v učbeniku, tudi učencem. UN in učbeniki ne naslavljajo večine kognitivnih in konativnih ciljev, ki smo jih v sklopu projekta opredelili kot ključne pri seznanjanju in spoznavanju SLOZ. Sporočilo učiteljev je bilo, da jim primanjkuje gradivo in »kakšna dodatna ura« za omenjene vsebine.

Slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah spadajo v skupni imaginarij slovenske zgodovine in družbe. Slovenske manjšine so v Republiki Sloveniji ustavna kategorija, država se zavezuje v Ustavi RS, Zakonu o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (ZORSSZNM), številnih drugih zakonih, resolucijah in predpisih, da bo pospeševala povezovanje in razvijanje vsakršnih odnosov RS in Slovencev v zamejstvu. Zaradi specifičnega razvoja slovenskega naroda in zgodovine, ki je pustila po letu 1920 precejšen del narodnega telesa izven RS, je potrebno z mehкими vsebinami »vzgajati« in vrniti zavest, da se slovensku kulturni prostor ne konča na slovenskih državnih mejah, temveč da sega na slovensko etnično ozemlje izven RS.

Predlogi za dopolnitev UN Zgodovine v DOŠ:

Predmet zgodovina ponuja široke možnosti, kjer bi lahko bila zajeta informacija in nekatera zanimiva dejstva glede Slovencev v zamejstvu, vendar temu ne sledita ne UN, ne učbeniki. Pogrešamo vsebine, ki bi jih lahko UN in učbenik zajela (pomen manjšin za čezmejno sodelovanje, skupne cilje zamejcev in matice v preteklosti, lahko bi nagovorili skupen slovenski kulturni prostor, itd.). Učenci v zadnjem razredu OŠ, bi tako bolje razumeli zgodovino lastnega naroda. Na osnovi zgoraj zapisanega, predlagamo:

- vključiti v UN in učbenike za zgodovino poseben cilj in nameniti posebno učno enoto (1-2 učni uri), ki je namenjena Slovencem v zamejstvu: kronološko je primerno to storiti v 9. razredu;

Priloga 6

- v sklopu ZRSŠ predlagamo organizacijo dodatnega izobraževanja/delavnic v sklopu srečanj aktivov zgodovinarjev ali na republiški ravni kot izobraževanje v sklopu napredovanj učiteljev;
- pripraviti itinerarije za ducat ekskurzij v zamejstvo in jih dati na razpolago učiteljem;
- spodbujati navezavo stikov z dvojezičnimi/slovenskimi šolami v zamejstvu ter organizirati srečanja/ekskurzije učencev/učiteljev – zadeva je preverljivo uspešna.

Predmet zgodovina ponuja široke možnosti, kjer bi lahko bila zajeta informacija in nekatera zanimiva dejstva glede Slovencev v zamejstvu, vendar temu ne sledita ne UN, ne učbeniki. Pogrešamo vsebine, ki bi jih lahko UN in učbenik zajela (pomen manjšin za čezmejno sodelovanje, skupne cilje zamejcev in matice v preteklosti, lahko bi nagovorili skupen slovenski kulturni prostor, itd.). Učenci v zadnjem razredu OŠ, bi tako bolje razumeli zgodovino lastnega naroda.

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje cilja: razred, vsebina učbenikov	Način / metoda obravnave
Državljska vzgoja in etika za dvojezične OŠ	KGC 1: Učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)		K razvoju politične pismenosti in kritičnega mišljenja prispeva tudi seznanjanje s političnimi, družbenimi razmerami v državi.	8. razred – v okvir tega uvrščamo seznanjanje učencev z nekaterimi narodnimi skupinami prebivalstva v Sloveniji.	
		<i>KNC 2: »spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih«;</i>	Strpnost in sožitje kultur, sobivanje...	Teme sobivanja so upoštevanj, tematike SLOZ ni.	

Sklepne ugotovitve

Priloga 6

Pri predmetu Državlјanska vzgoja in etika, posebnih tem v UN in učbeniku, ki bi se vezale na SloZ, ni. Pod cilje KGC 1 pa uvrščamo seznanjanje učencev z nekaterimi narodnostnimi skupinami v Sloveniji, pri vsebini verska strpnost so omenjena priseljevanja iz bivših republik nekdanje Jugoslavije. Glej učbenik : *J. Justin: állampolgári ismeretek és etika/državlјanska vzgoja in etika, i2, 2007.*

Predlogi za dopolnitev UN Državlјanske vzgoje in etike v DOŠ

/

Predmet	Pričakovani KGC	Pričakovani KNC	Cilj v UN	Udejanjanje razred, učbenikov	cilja: vsebina	Način / metoda obravnave
Geografija na dvojezični OŠ			Pri opredelitvi predmeta je zapisano, da »ob spoznavanju in razumevanju različnih kultur, socialnih skupin, njihovih predstavnikov ter družbenih odnosov učenci razvijajo pozitivna stališča do kulturne različnosti in razvijajo medkulturne odnose. Na dvojezičnem območju je to še posebej pomembno, saj mora tudi pouk geografije omogočati varno okolje kulturi obeh narodov in enakovredno spoznavanje			

Priloga 6

		<p><i>geografskih vsebin enega in drugega naroda«.</i></p> <p><i>Pri pouku geografije naj bi učenci razvijali pozitivna čustva do domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do naravne in kulturne dediščine. Cilj je prispevati k razumevanju med narodi, spoštovanju različnosti pa tudi razvijanju pozitivnih čustev do domovine, občutka pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezni do naravne in kulturne dediščine. Te cilje naj bi pri pouku geografije razvijali s tesnim navezovanjem na druge predmete, še posebej slovenščino, madžarščino, zgodovino, tuje jezike ter državljansko vzgojo</i></p>		
--	--	--	--	--

Priloga 6

			<i>in etiko.</i>		
	KGC 1: Učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)		7. razred – na podlagi statističnih podatkov primerja države med seboj po velikosti, številu prebivalstva in opiše narodnostno in versko sestavo prebivalstva	Učenci se seznanijo z opisanimi tematiki v sklopu obravnave držav Evrope. Razlaga pojma narodna manjšina in kratek opis nastanka narodnih manjšin v Srednji Evropi	Obravnava v učbeniku, informacija.
	KGC 1: Učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)		9. razred – razvijanje pozitivnih čustev do domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do njune naravne in kulturne dediščine ter spoštovanje narodnostnih pravic		
	KGC 2: Učenci spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu		7. razred – pri sklopu Srednja Evropa pod naslovom Narodna in verska sestava delna informacija o slovenski manjšini na Koroškem in Štajerskem ter na Madžarskem, o Slovencih v Italiji in na Hrvaškem pa ni informacije, ker		Obravnava v učbeniku.

Priloga 6

			spadata državi v Južno Evropo?!!			
	KGC 2: Učenci spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu in po svetu		9. razred –	Posebna poglavja so namenjena Slovencem v zamejstvu, v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem. Učbenik ne podaja informacije o organizacijski strukturi manjšin (v manjši meri so te vsebine zajete v učbeniku za zgodovino), zapiše število pripadnikov slovenskih narodnih skupnosti v zamejstvu. Dodano je slikovno gradivo oz. manjši zemljevidi. Obstoječi zemljevidi so opremljeni z dvojezičnimi imeni za kraje na slovenskem etničnem ozemlju izven RS.		
		<i>KNC 2: »spoznavajo specifične vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih«;</i>	7. in 9. razred: Eden izmed splošnih ciljev je <i>»razvijanje in spodbujanje večkulturnosti ter</i>	Omenja se strpnost, večkulturnost, sobivanje in sožitje na narodnostno mešanem ozemlju.		

Priloga 6

			<i>zagotavljanje narodnih pravic; tako na območju, kjer sobivata madžarski in slovenski narod, kot na državni ravni.</i>		

Sklepne ugotovitve

Zaradi narave in namena predmeta in posredno učbenikov, smo predpostavljali, da bo vsebin, ki so povezane s SloZ več, kot pri drugih predmetih. To drži samo delno in v manjši meri. Predvsem je pri opredelitvi predmeta in splošnih ciljih v UN več vsebin, ki se samo posredno vežejo na Slovence izven matične države. Pri pouku geografije naj bi učenci razvijali pozitivna čustva do domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do naravne in kulturne dediščine. Cilj je prispevati k razumevanju med narodi, spoštovanju različnosti pa tudi razvijanju pozitivnih čustev do domovine, občutka pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezni do naravne in kulturne dediščine. Te cilje naj bi pri pouku geografije razvijali s tesnim navezovanjem na druge predmete, še posebej slovenščino, madžarščino, zgodovino, tuje jezike ter državljsko vzgojo in etiko. Eden izmed splošnih ciljev je »*razvijanje in spodbujanje večkulturnosti ter zagotavljanje narodnih pravic; tako na območju, kjer sobivata madžarski in slovenski narod, kot na državni ravni*«. Žal ugotavljamo, da UN ne obravnava s samostojnimi cilji SloZ; vsebina je vključena posredno.

UN za 9. razred dvojezičnih OŠ pri predmetu geografija obravnava Slovenijo in Madžarsko. Številne vsebine in cilji so povezani s poznavanjem različnih družbeno in naravno geografskih značilnosti Slovenije, posredno tudi s slovenskimi manjšinami v zamejstvu, narodnostno sestavo v Sloveniji in podobno. Med operativnimi cilji velja izpostaviti »*razvijanje pozitivnih čustev do domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do njune naravne in*

UN za 9. razred dvojezičnih OŠ pri predmetu geografija obravnava Slovenijo in Madžarsko. Številne vsebine in cilji so povezani s poznavanjem različnih družbeno in naravno geografskih značilnosti Slovenije, posredno tudi s slovenskimi manjšinami v zamejstvu, narodnostno sestavo v Sloveniji in podobno. Med operativnimi cilji velja izpostaviti »*razvijanje pozitivnih čustev do domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do njune naravne in kulturne dediščine ter spoštovanje narodnostnih pravic*«, na področju splošnih zmožnosti pa predvsem, da učenec »*razume narodno in kulturno pripadnost in vplive evropske ter svetovne kulture na različne narode*«. Pogrešamo ekspliciten zapis v UN, da Slovenci živijo v sosednjih državah, da se npr. seznanijo s slovenskimi narodnimi skupnostmi v sosednjih državah in podobno. Tega v UN žal ni. Je pa zato najnovejši potrjeni učbenik *J. Senegačnik et al.: GEOGRAFIJA SLOVENIJE/Szlovénia földrajza, Učbenik za 9. razred dvojezične OŠ/Tankönyv a kétnyelvű általános iskolák 9. Osztálya számára, Modrijan 2015*, bolj natančen. Ta učencem nakazuje, da državne meje niso tudi narodne meje, omenja manjšine in jih prikaže plastično, na zemljevidu. Pri družbenogeografskih značilnostih se učenci seznanijo na kratko z usodo Nemcev (kočevski Nemci) ter obstojem slovenskih političnih izseljencev v Argentini. Pri narodni sestavi učenci slišijo za

Priloga 6

avtohtono in priseljeno prebivalstvo ter za narodne manjšine. Posebna poglavja so namenjena Slovencem v zamejstvu, v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem. Učbenik ne podaja informacije o organizacijski strukturi manjšin (v manjši meri so te vsebine zajete v učbeniku za zgodovino), zapiše pa število pripadnikov slovenskih narodnih skupnosti v zamejstvu. Dodano je slikovno gradivo oz. manjši zemljevidi. Posebno poglavje je namenjeno tudi slovenskim izseljencem. Obstoječi zemljevidi so opremljeni z dvojezičnimi imeni za kraje na slovenskem etničnem ozemlju izven RS. Morda bi bilo smiselno, da bi učbenik imel prilogo zemljevida, ki bi prikazoval slovensko etnično ozemlje izven matične domovine z dvojezičnimi imeni; tako bi se učenci dodatno seznanili in utrdili vedenje o slovenskem življu izven RS.

Pregledani učbeniki in UN tako udejanjajo v manjši meri samo KGC 1: *učenci spoznavajo različnost prebivalstva Slovenije kot matične domovine (narodne manjšine, priseljenci)* in deloma KGC 2: *spoznavajo osnovna dejstva o Slovencih v zamejstvu (SloZ)*. Pri KNC je večinoma zastopan le KNC: 2 spoznavajo specifičnih vrednote povezovanja ljudi na narodnostno mešanih ozemljih.